

(מספרות המחקר — שנת תשמ"ג—תשמ"ד (1983-1984)
Zion / ציון, Vol. (תשמ"ד), pp. 201-204

Published by: [Historical Society of Israel/](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70041607>

Accessed: 05/12/2011 12:45

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at

<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Historical Society of Israel/ is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion /*.

<http://www.jstor.org>

מספרות המחקר
תשמ"ג-תשמ"ד (1983-1984)

אגרות בית קרמי, קרימונה ש"ל – של"ז, ההדיר: י' בוקסנבוים. תל-אביב, ביה"ס למדעי היהדות, אוניברסיטת תל-אביב, תשמ"ג. 352 ע'. מפתחות, ביבל', שער נוסף באנגלית.

קובץ אגרות הכולל שלוש מאות איגרות שמקורן במשפחה יהודית מקרימונה שבאיטליה במאה ה"ז. רובן איגרות שלום, העוסקות בהווי המשפחה. מטרת האגרות של יהדות איטליה בתקופת הריניסאנס היתה בעיקר הוראת הלשון העברית ולימוד כתיבת מכתבים בעברית, וחלקם מתבסס על מכתבים אותנטיים בעלי ערך היסטורי. הספר הנו ראשון בסדרה של אגרות יהודי איטליה בתקופת הריניסאנס שבעריכת פרופ' ד' קארפי. המהדיר הקדים מבוא המתאר את כתבי היד ששימשו לספר, וחותר לזיהוי תאריכים ושמות אנשים.

קונסטנטין מ' בזילי, זכרונות מלבנון, 1847-1839, סוריה ולבנון בשלטון התורכי כים היבט היסטורי ומדיני. תרגום: א' אבנר. ירושלים, יד יצחק בן-צבי, תשמ"ד. י"ג, 360 ע', מפתח, מפה.

ק' בזילי שירת כקונסול רוסיה ביפו ובבירות בין השנים 1838-1853, וספר זכרונותיו המתורגם מרוסית משמש הן כמקור היסטורי לתולדות המזרח התיכון במחצית המאה הי"ט והן כמחקר

בפני עצמו. בזילי מבהיר לקוראיו שלא היה כוונתו לכתוב עוד ספר זכרונות בסגנון ספרות המסעות, זו המלווה תיאורים ציוריים של האזור, חוויות פרטיות ו"ראת הרוממות" לנוכח האתרים ההיסטוריים המקודשים. ואמנם, ספרו מתמקד בהיסטוריה הפוליטית ומלווה סקירות סטטיסטיות, דימוגרפיות, חברתיות, אֶתניות וכלכליות על סוריה, לבנון וארץ ישראל. בתרגום העברי שילב משה מעוז הערות ואף הקדים לו מבוא.

ויקטור גרן, תיאור גיאוגרפי, היסטורי וארכיאולוגי של ארץ ישראל, כרך רביעי: השומרון (א). תרגום: חיים בן-עמרם, ירושלים, יד יצחק בן-צבי, תשמ"ד. 311 ע'.

תרגום ספרו של ו' גרן, מחוקרי ארץ ישראל הצרפתים במאה הי"ט. גרן פרסם שבעה כרכים של 'תיאור ארץ ישראל', ולפנינו הכרך הרביעי, המוקדש למסעו של גרן בשומרון בשנת 1870, וכולל רשמי מסע, תיאורים גיאוגרפיים, זיהוי אתרים וסקירות היסטוריות.

משיחיות ואפסכטולוגיה, קובץ מאמרים. עורך: צבי ברס, ירושלים, מרכז זלמן שזר, תשמ"ד. 448 ע', מפתח, שער נוסף באנגלית.

ספונות, מחקרים ומקורות לתולדות קהילות ישראל במזרח, סדרה חדשה, ספר שני (י"ז). עורך: יוסף הקר. ירוש' לים, מכון בן-צבי, תשמ"ג. 398 ע'.

כרך שני בסדרה החדשה של ספונות, המוקדש לחקר היהדות בארצות האיס' לאם ויהודי התפוצה הספרדית, ובו מאמרים המחולקים לחטיבות היסטוריה, הלכה והגות, לשון וספרות ומקורות. בין המאמרים: ז' ריירה מבקש להוכיח שהריב"ש היה בין ראשי האגודה סים בגזירות קנ"א; מ' הקסטר מתארת את קהילת יהודי אלג'יר במאה הי"ח; ד' בויארין מנתח את שיטת לימוד התלמוד בקאשטיליה במאה הט"ו. מסיימת את הכרך איגרת מן הגניזה, מקובץ איגרות ספרדיות במאה הי"ב, שפרסם נ' אלוני ז"ל. לקובץ נלווים תקצירי המאמרים באנגלית.

יהושע קניאל (עורך), אליעזר בן יהודה בכית האסורים, חנוכה תרנ"ד/1893 (איגרות). ירושלים, יד יצחק בן-צבי, תשמ"ד. כג, 128 ע', שער נוסף באנגלית.

הספר הוקדש לפרשת מאסרו של אליעזר בן יהודה בידי השלטונות התורכיים בשנת תרנ"ד, אשר עמדה במוקד פולמוס חריף בין היישוב הישן והיישוב החדש בארץ ישראל. הספר כולל תשעים איגרות, כרוזים ומאמרים העוסקים בפרשה, שנאספו בארכיונים שונים. העורך הוסיף הערות לתעודות והקדים מבוא, שבו הוא מבקש להסתייע בחומר הארכיוני החדש ו'בראיה כוללת יותר

קובץ מאמרים המבוסס על הרצאות שהושמעו בכנס השנתי השישי להיסטוריה (בשנת תש"מ), בצירוף מאמרים נוספים העוסקים ברעיון המשיחי. מרבית המאמרים מוקדשים לדיון בסוגיות של משיחיות בתולדות עם ישראל לתקופותיו, כגון: משיחיותו של בר' כוכבא, דפוסים של פעילות גואלת בימי הביניים, ציונות ומשיחיות, ועוד. כמה מאמרים עוסקים במשיחיות בתולדות העמים, ובהם: הרעיון המשיחי באיס' לאם, מסעי הצלב כתנועה משיחית, הסוציאליזם והמשיחיות. בפתח הספר הובאו דברים לדמותו ויצירתו של פרופ' יעקב טלמון ז"ל, שהספר הוקדש לו.

פרץ סנדלר, הביאור לתורה של משה מנדלסון וסיעתו, התהוותו והשפעתו. ירושלים, ראובן מס, תשמ"ד. [6], 250 ע', מפתחות.

מהדורת צילום לספרו של פ' סנדלר, שיצא לאור בשנת תש"א, ומבוסס על עבודת גמר שכתב בהדרכת פרופ' י' קלוזנר. הספר משמש גם כיום מחקר מרכזי המטפל במפעל תרגום המקרא ופרשנותו, שיוזם משה מנדלסון, והוא משלב דיון ברקע ההיסטורי להתהוות ה'ביאור' עם ניתוח לשוני של התרגום וניתוח הפירוש. כמו כן סוקר החיבור את התשובות וההערכות שזכה להן ה'ביאור' בזמן הופעתו ולאורך המאה הי"ט. למהדורה החדשה נוספה פתיחה פרי עטו של דב סדן.

של הרקע הפוליטי והחברתי של התקופה' כדי לזרוע אור חדש על הפרשה, שעד כה הובלטה בה לדעתו העמדה הביקורתית כלפי היישוב הישן.

חנוך רביב, מוסד הזקנים בישראל, לאור המקרא ותעודות חיצוניות. ירושלים, הוצאת הספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית (תשמ"ג). 193, [5] ע', ביבל', מפתח, שער נוסף באנגלית.

המונח 'זקנים' בהוראתו המוסדית, כהנהגה קולקטיבית, לא זכה להגדרה מפורשת במקרא. במחקר מפורט מנסה ח' רביב לעמוד הן על יעודו, מעמדו ותפקידיו השונים של מוסד הזקנים בתקופה המקראית, והן על סוגיות כגון מערכת היחסים בין הזקנים והמלכים בתקופת המלוכה. המחקר מדגיש את היסודות המשותפים לזקני ישראל ולזקני ארצות המזרח הקדום ועושה שימוש השוואתי במקורות חיצוניים.

נח ח' רוזנבלום, האיפוס המקראי מעידן ההשכלה והפרשנות, מחקר בדרכי ההגות והפרשנות של נפתלי הירץ ווייזל ב'שירי תפארת'. ירושלים, ראובן מס, תשמ"ג. 447 ע', מפתח.

האיפוס 'שירי תפארת' פרי עטו של נפתלי הירץ ווייזל הוא מן היצירות המרכזיות של הספרות העברית בראשיתיה של תקופת ההשכלה היהודית במאה ה"ת. במחקרו בחר רוזנבלום לדון ביצירה מן ההיבט הפרשני;

ספרו סוקר את 'שירי תפארת' לפי סדר השירים, ובאמצעות ציטוטים ארוכים מוצגת יצירתו של ווייזל, בד בבד עם מאמץ לאתר את השפעות פרשנות המקרא והגותו עליה. הספר אינו מרחיב בדיון בשאלת מקומו ההיסטורי של ווייזל, אך קובע ש'תו הרציונליזם' שהדביקו לו חוקרי ספרות והיסטוריונים בטעות יסודו. לדעתו של המחבר היה ווייזל 'משלומי אמוני ישראל, חדור אמונת אומן תמימה', וכי בדיקת יצירתו לאור ספרות הדרוש והפרשנות מלמדת על השפעה קלושה בלבד של ספרות האיפוס האירופאי ורעיונות ההשכלה.

Joseph Blenkinsopp, *A History of Prophecy in Israel*. Philadelphia, The Westminster Press, 1983. 287 pp., index

מחקר היסטורי המקיף את תולדות הנבואה והנביאים בעם ישראל מראשית ההתיישבות בארץ ישראל ועד התקופה ההלניסטית. המחבר מבקש להשתחרר מדעות קדומות תיאולוגיות ופילוסופיות, שאפיינו לדעתו את מחקר הנבואה במאה ה"ט ובראשית המאה הכ', ולשוב לפרספקטיבה היסטורית. מחקרו של בלנקינסופ מייחד מקום נרחב לעיונים ביוגרפיים לצד דיון בתימות כלליות, וכן מתייחס להשפעות הדדיות בין הנביאים ולהבחנה בין נביאים ירושלמיים בני המטרופולין והנביאים הפרובינציאליים. לכל פרק הקדים המחבר ביבליוגרפיה נבחרת.

איטליה, ובעיקר טריאסט, על רקע המציאות באירופה המרכזית. מכאן נדונה התפתחות היסודות הארגוניים של הקבוצות היהודיות במסגרת המשפט האיטלקי ובמיוחד התחיקה הנוכחית, לנוכח הבעייתיות הקונסטיטוציונית שהיא מעוררת. בנספחים מובאות תעודות הנוגעות בקהילת טריאסט: תקנות הקהילה בעניין הארגון הקהילתי ופריבילגיות מן המלכה מריה תיריזה.

Maria Fausta Maternini Zotta, *L'Ente Comunitario Ebraico*, La Legislazione negli Ultimi Due Secoli. Milano, Dott. A Giuffrè Editore, 1983. 484 pp.

דיון במעמד המשפטי של היהודים ושל הקהילות היהודיות באיטליה במאתיים השנים האחרונות. במוקד העיון והדיון עומדות הקהילות של האיזור שהיה תחת שלטון אוסטרו-הונגרי עד איחוד

ספרים שהגיעו למערכת

יעקב נחום אפשטיין, מחקרים בספרות התלמוד ובלשונית שמיות, א, תרגום: צפורה אפשטיין, עריכה: ע"צ מלמד, ירושלים, הוצאת הספרים ע"ש י"ל מאגנס, תשמ"ד.
כתבי דוד ילין, כרך שישי: חקרי מקרא, עורך: ע"צ מלמד, ירושלים, ראובן מס, תשמ"ג.
לזכרו של חיים שירמן, ירושלים, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, תשמ"ד.
פעמים, פרקי עיון במורשת ישראל במזרח, 17, תשמ"ד.

American Jewish History, LXXXIII, No. 1 (1983).

Pierre-Bloch, *Jusqu'au dernier jour*, Mémoires. Paris, Albin Michel, 1983.

Dorothea Hollstein, *'Jud Süß und die Deutschen'*, Antisemitische Vorurteile im national-sozialistischen Spielfilm, Frankfurt/M, Ullstein-Materialien, 1983.

La Rassegna Mensile di Israel, XLIX, No. 7-12 (1982).

Mélanges A La Mémoire de Marcel-Henri Prévost, Droit biblique-Interprétation rabbinique, Communautés et Société, Paris, Presses Universitaires de France, 1982.

Léon Poliakov, Joseph Wulf (Hrsg.), *Das Dritte Reich und die Juden*, Frankfurt/M, Ullstein, 1983.

Léon Poliakov, Joseph Wulf (Hrsg.), *Das Dritte Reich und seine Diener*, Frankfurt/M, Ullstein, 1983.

Zionism, An International Journal of Social, Political and Intellectual History, II, No. 1 (1981).